

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

Ethicè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

triumphos, in subactæ voluptatis impuræ cœnum fuisse relapsos. *Qui stat, videat, ne cadat.*

SYMBOLVM XXVI.

Pierides à Musis devictæ, in picas abeunt.

5. *Metam.*

Ethicè.

1. Feminarum loquacitas & levitas. 2. Sapientiæ comes Castitas.
3. Litterarum utilitas & oblectatio. 4. Musæ secessum amant.
5. Apollo, cur Musarum Præses.

Musæ nomen vel à *cantu* habent, vel, ut aliqui volunt, ἀπὸ τῆς *μῦσεως*, ab *inquisitione*, Jovis & Memnosynes seu *Memoria*, filia; quarum Præses Apollo. Variæ à varijs rebus appellationes sortitæ sunt; nam à *montibus* Parnassides, Heliconides, Aönides dicuntur: à fontibus Pegasides, Hippocrenides, Aganippides, Cassalides, Libethrides, Pimpleides vocantur; à *regionibus* & *oppidis* Sicilides, Thespiades &c. à matre Memnosynides appellantur; Pieridum verò cognomentum adeptæ sunt, quòd *Pieris*, viri cujusdam prædivitis filias, secum certare canendo ausas, in picas mutarint. Sic olim Imperatores Romani à subactis à se populis nomina sibi Cretici, Africani, Parthici sumebant. Illius porrò victoriæ præmium mons erat Parnassus: Judices ab utraque parte federant Nymphæ, silvarum incolæ.

Argumentum cantûs Pieridibus à Gigantum adversus superos expeditione ductum est, eo quidem eventu, affectûque, ut multa tribuerent illorum fortitudini; Deos verò pudendæ formidinis arguerent, qui quarendæ salutis ergò, diversas & ridiculas animalium formas induerint, nimirum Jupiter in *arietem* migrarit.

Delius in corvo, proles Semeleja capro,
Fele soror Phœbi, niveâ Saturnia vaccâ,
Pisce Venus laruit, Cyllenius ibidis alis.

Vicissim Musæ laudes Deorum, præcipuè Cereris cecinerunt. Finito carmine, victoria penes Musas, sententiâ Nympharum stetit. Quarum judicio cum non acquiescerent Pierides, sed ultro victrices sorores

CON-

contumelijs ac minis incefferent, subito in *picas* sunt versa, & quod Poëta canit:

Nunc quoque in alitibus facundia prisca remansit,
Raucaque garrulitas, studiũmque immane loquendi.

Ethica.

I. (a) Refertur hæc fabula in feminarum loquacitatem ac levitatem; quid enim notius, quàm *picas* garrulitas, & inquieta per ramos arborum defultatio? Sallustius de Sempronia Gracchorum matre: noverat psallere, saltare elegantius, quàm necesse est probæ. In quare multas imitatrices habet, quas juvat ad numeros, leviculos movere pedes, & viros fatigare saltando. Atque hæ volucres, hominum fidem! quot ubique pullos excludunt! in qua domo aut familia non est reperire ejusmodi *picas*, arrogantes, garrulas, saltatrices, convitiatrices? Juvenalis de harum inter se consortio:

Tot pariter pelues, tot tintinnabula credas
Pulsari,

Quibus verbis alludit ad *æs Dodonæum*, quod in Proverbium de loquacibus abiit. Tradunt enim, in nemore Dodonæ urbis, regionis Chaoniæ, vicino, Jovique sacro, duas columnas fuisse; in una quidem positam pelvim æneam: in altera pensile simulacrum pueri, flagellum æneum manu tenentis; quoties autem ventus vehementior flaret, factum esse, ut scutica impulsa crebrius lebetem feriret, isque percussus tintinnum redderet, totâ Silvâ resonantem. Hoc taxantur homines impendiò loquaces, præsertim femine, quas si verbulo tangas, continuo tam multiplici strepitu personat linguæ crepitaculum aut tintinnabulum, ut totis ædibus, imò plateis audiatur. Aliud ad hanc fabulam adagium pertinet: *Pica lusciniam*, scilicet provocat, quod in eos convenit, qui longè impares arte vel ingenio, audent peritos ac doctos in certamen vocare. De quo in Marſya egimus.

II. (b) Pulchrior à Musis tam doctrina, quàm eruditio petitur, quæ Cupidineis intactæ sagittis, perpetuam virginitatem colunt; nempe *Sapientia* & *Castitas* sorores sunt. Salomon in Prov. c. 7. *Dic Sapientia, soror mea es: & Prudentiam voca amicam tuam.* Est enim studium litterarum ac sapientiæ optimum remedium ad fugiendam libidinem, & castitatem servandam; quia mens occupata studio, non cogitat de ob-

R 3

scena

(a) *Feminarum loquacitas & levitas.* (b) *Sapientia comes castitas.*

scena voluptate, meliore oblectamento capta. Hinc Sapiens post verba hinc posita, subjunxit: *Vt custodiat te à muliere extranea, & ab aliena, qua verba sua dulcia facit.* Scilicet à pellaci voluptate. Notum est, quod de S. Gregorio Nazianzeno legitur; cui per visionem sese quasi amicas obtulerunt *Sapientia & Castitas*, specie duarum virginum sororum, quarum utriusque amore mirificè capiebatur; potuitque illud Salomonis meritò de se usurpare: *In amicitia illius (Sapientiae) delectatio bona, & in operibus manuum illius honestas sine defectione.* Sap. 8.

III. (c) Musæ se invicem manibus, velut ad choreas incundas, complexæ, sunt *Artes Liberales* inter se, tanquam *sorores* connexæ; Inde Musis hoc nomen mansit; quas aliqui volunt dictas, quasi *opus soras*, simul existentes, conjunctæ, ac sociatæ; hinc *Encyclopædia*, id est, scientiarum orbis seu circulus. Quod autem *hilaris*, & quasi choream ducentes, aut manibus instrumenta Musica tenentes fingantur ac pingantur, innuitur Voluptas ingenua, quæ ex litterarum studijs hauritur. Nam litteræ juvenibus sunt necessaria, senibus jucundæ: pauperibusopes suppeditant, opulentis adjungunt ornamentum: in rebus adversis solatio sunt, in secundis gloriæ: claro natis genere splendorem augment: obscuris origine, claritatis initium conciliant. De litterarum laudibus & jucunditate egregiè Muretus Orat. 2. Neque verò, inquit, pertimescendum est, ne aut labore frangantur, aut voluptatis irretiantur illecebris, qui ætatis suæ florem litterarum studijs dedicandum esse statuerunt. Tanta siquidem est oblectatio, paulatim acquirendâ cognitione rerum sese pascentis animi, ut, eâ qui perfruuntur, ab ijs neque laboris tœdium, neque avocantium voluptatum blanditiæ sentiantur. Itaque sapienter Poëtæ cum ceteros Deos omnes Veneris imperio subdidissent, in Minevam modò, & in studiorum præfides Musas nihil ei, nihil Cupidini juris esse voluerunt. Quanta autem voluptas ea, quæ discendo sentitur, major sinceriorque sit, vel illud indicio est, quòd aliarum, etiam qui illis plurimum tribuunt, satietatem tamen quandam esse, ac tœdium, confitentur; hujus ut quisque percepit plurimum, ita eam acriùs atque avidiùs concupiscit. Hæc vir ille doctissimus. Sensit hæc voluptatem Maro, qui 2. Georg.

Me verò primum *dulces* ante omnia Musæ,
 Quarum sacra fero, ingenti percussus amore,
 Accipiant, cœlique vices ac sidera monstrent.
 Quod eò explicare possumus, ut qui hoc studio afficiuntur, à blandis

(c) *Litterarum utilitas & oblectatio.*

dis illecebris sint immunes, rectoque virtutis tramite ad astra tendant, neque se brutarum Voluptatum sordibus inquinari patiantur. Et Tullius in Lucullo: Est enim animarum, ingeniorumque naturale quoddam quasi pabulum, consideratio, contemplatioque naturæ, qua erecti humana despiciamus, cogitantesque supera ac cælestia, hæc nostra ut exilia & exigua contemnimus. Accedit Plinius, qui in epistola ad Maximum: Et gaudium, ait, mihi, & solatium in litteris; nihilque tam lætum, quod his lætius: nihil tam triste, quod non per has sit minus triste &c. Eloquentissimus Oratorum in orat. pro Archia Poëta: Hæc, inquit, studia adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, adversis perfugium ac solatium præbent: delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur.

IV. (d) Præterea Musæ sunt incolæ *Heliconis*, & aliorum montium; vel quia sublimes & arduæ, quas vulgus iners non capit; vel quia doctrinarum avidi à civili tumultu se abdere in Solitudinem consueverunt. Hinc litterarum studium vocatur *Otium*, hoc est, ab alijs occupationibus vacatio. De quo Cicero: Quid dulcius est otio litterario? id est studio, &, ut ita dicam, negotioso otio. Benè Petrarcha Dial. 21. Duas, inquit, otij species definiunt: Operosum alterum, atque in ipsa requie laborantis, ac circa honesta studia solliciti, quò nihil est dulcius. Alterum inertis & languidi, & solam requiem complexi, quò nihil foedius, nihil similis est sepulchro. Quod Ovidius de Poëticis asserit, hoc de cæteris quoque litteris intelligendum:

Carmina secessum scribentis, & otia quarunt.

De hoc secessu eleganter Quintilianus lib. de Oratorib. Me verò dulces, ut Virgilius ait, Musæ remotum à sollicitudinibus, & curis, & necessitate quotidie aliquid contra animum faciendi, in illa *Sacra*, illòsque *Montes* ferant; nec insanum ultro & lubricum forum, famamque pallentem trepidus experiar. Non me fremitus salutantium, nec anhelus libertus excitet: nec incertus futuri, testamentum pro pignore scribam: nec plus habeam, quàm quod possim, cui velim, relinquere, quandoque fatalis & meus dies veniet, statuárque tumulo non mæstus & atrox, sed hilaris, & coronatus. Doctè & ab experientia Romanus Philosophus: Inimica est multorum conversatio. Convictor delicatus paulatim enervat & emollit; Vicinus dives cupiditatem irritat; Malignus comes quanavis candido & simplici rubiginem affricuit. Ego secessi non tantum ab hominibus, sed etiam à rebus; & primùm à rebus

(d) *Musa secessum amat.*

bus meis. Posterorum negotium ago. Illis aliqua, quæ possint prodesse, conscribo. Epistol. 7. & 8. Quàm multos à sapientiæ studio impediunt circumvolantes picæ, negotia inquam, quæ faciunt turbæ domesticæ, & harum motrices feminæ. *Beatus ille, qui procul his negotijs.*

V. (e) Apollo Musis præsidet, quia *Sol*, id est, *Dies*, & *Dem* favent studijs; ille lumen oculis; hic menti suppeditat. Testatur hoc Seneca ad Lucilium, epist. 16. Litteræ formant animum & fabricant, vitam disponunt, actiones regunt, agenda & omittenda demonstrant, sedent ad gubernacula, & per ancipitia fluctuum dirigunt cursum. Confirmant hæc sacre sapientiæ antistites: *Diligite lumen sapientiæ* ait Salomon Sap. 6. & Siracides cap. 1. orditur suas ad sapientiam institutiones his verbis: *Omnia sapientia à Domino Deo est.* Et Musæ licet virgines sint, non tamen omnis labendi periculi expertes sunt; nam & superbiâ nimium insolescere, & vanitate vilescere possunt. Opus igitur Rectore, & quidem perspicaci, qualis Apollo seu Phœbus est, omnia lustrans, omnia penetrans. Quod nisi fiat, quoties longo vel carmini, vel orationi, vel scriptioni unica deerit syllaba, scilicet *Mens*, seu *judicium*! nihil delicatius concentu, quem profitentur Musæ.

(e) *Apollo seu lumen, Musis est necessarium.*

SYMBOLUM XXVII.

Proserpina, Cereris filia, à Plutone rapitur.

s. *Metam. Claudianus de Raptu.*

Ethicè.

1. Castitas indiget Custodiâ. 2. Voluptatis lenocinium. 3. Castitatis periculum in hortis. 4. Insidiæ castitatis.

VNica proles erat Cereris, frugum *Dex*; nomine *Proserpina*, flos ætatis & castimonie. Hanc, in Phrygiam abitura parens, reliquit in Sicilia insula, tutissimo, quemadmodum rebatur, munitissimoque loco adversus procos servandam: monitis ei datis, ne quæ se absente prodiret unquam & usquam. Venus, ut est insidiosa juventutis venatrix, cum Virginem vetitis amoribus irretire desperaret, excitavit inferos, & Plutonem ipsum, Erebi regem, in desiderium rapiendæ puellæ accendit.